

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučování Českého a jazyka a literatury s cíli v oblastech OSV a čtenářství

Název učební jednotky (téma)	Krysař						
Stručná anotace učební jednotky	<ul style="list-style-type: none"> Propojení čteného textu s filmovými ukázkami. Žáci si na základě porovnání uvědomují, co znamenají symbolické jevy v díle, a dokážou je potom přenést do soudobého života. Zamýšlejí se nad motivem pomsty. 						
Nutné předpoklady (Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	<ul style="list-style-type: none"> Žáci znají časovou přímku, dokážou autora a dílo zařadit do správného období, znají specifika té doby. Žáci dále dokážou pracovat s textem, vyjádřit své názory na přečtený text a zhlédnutou ukázkou. Žáci umí naslouchat druhým, akceptovat názor druhého. 						
Časový rozsah učební jednotky	90 minut						
Věk žáků (ročník)	8. ročník						
Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
	Ano						Ano

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Vyučovací obor(y)</p>	<p>Český jazyk a literatura</p> <p><i>Očekávané výstupy oboru (RVP):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla. • Žák porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování.
<p>Dlouhodobé cíle</p> <p>(Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)</p>	<p>—</p>
<p>Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit</p>	<p>OSV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák uvede alespoň jeden příklad eticky náročné situace, do které se dostal a ve které by se chtěl někomu za něco pomstít. • Žák uvede, v čem spočívala náročnost situace, kterou uvedl, a co prožíval, když v situaci byl. <p>Čtenářství</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák pojmenuje symbolistické jevy v textu nebo filmu. • Žák porovnává texty a hledá mezi nimi obsahovou souvislost.
<p>Cíle učební jednotky</p>	<p>Český jazyk a literatura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák se seznámí se s dalším významným autorem přelomu 19. a 20. století prostřednictvím jeho díla. <p>OSV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák umí formulovat své názory a obhájit si je. Zároveň dokáže

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>naslouchat druhým.</p> <p>Čtenářství</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák dokáže porovnat dva jevy a vyvodí z pozorování závěry.
<p>Hodnocení</p> <p>(Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Odpovědi na otázky: <ul style="list-style-type: none"> – Jakou roli podle vás hraje v díle Krysař? – Proč právě krysa? – Je lidstvo pořád stejné nebo se během století mění? • Vyplnění připravené tabulky, vlastní názory, hledání spojitostí. • Závěrečná reflexe psaná na připravený flip.
<p>Popis učební jednotky</p>	<p>1. Volné psaní – pomsta</p> <p>Co si představíte pod tímto slovem? Měli jste někdy chuť pomstít se?</p> <p>Ve dvojici si žáci navzájem přečtou svá volná psaní, poté lze na doporučení přečíst celé třídně.</p> <p>Na základě konkrétních situací popsaných ve volných psaních žáci uvádějí, jak se cítili a co se jim honilo hlavou.</p> <p>2. Čtení zpráv</p> <p>Učitel přečte dvě zprávy ze současnosti, kde se vyskytuje pomsta (Příloha A).</p> <p>Žáci se zamýšlejí nad pocitem, který v nich pomsta vyvolává. Následuje otázka – Je pomsta opravdu sladká?</p> <p>Následuje diskuse na toto téma.</p> <p>3. Německá pověst</p> <p>Každý dostane do ruky text s německou pověstí ze 13. století (Příloha B). Text byl předlohou pro Dykova Krysaře.</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Učitel uvede: Německo – náš soused. Přečtete si text, který zpracovává příběh ze 13. století. Text je psaný ve století 15. a příběh se stal předlohou k dalšímu textu, tentokrát českého autora žijícího na přelomu 19. a 20. století.

Po přečtení textu žáci obdrží pracovní list – tabulku (Příloha C), do které budou zaznamenávat své postřehy.

4. Krysař – Viktor Dyk

Děti postupně obdrží tři části textu od Viktora Dyka (Příloha D) a podobnou ukázkou uvidí na plátně (Videoukázka 1).

Filmové ukázky:

1. ukázka 20:47 – 25:08 min
2. ukázka 29:10 – 32:44 min
3. ukázka 38:10 – 40:08 min
4. ukázka 45:40 – 50:31 min

Úkol: do tabulky si zaznamenejte, co vás na jednotlivých ukázkách zaujalo, čím jsou jiné nebo naopak stejné, co je na nich zvláštní.

Ve dvojici si navzájem ukážou své tabulky a pokusí se společně přijít na to, co všechny tři ukázky spojuje.

(ideální: krysa – symbol ošklivosti, špíny, podrazáctví, prohnalosti, špatných lidských vlastností, krysař – symbol pomsty, spravedlnosti, jinak – vlastnosti – pomsta, podraz...)

Ponaučení – Je jedno v jaké žijeme době, jestli je 13. nebo 21. století, je jedno, jestli žijeme v Čechách nebo v Německu, vždy se najdou lidé zlí a nepoctiví.

5. Samostatná práce

Žáci si znovu přečtou svá volná psaní a individuálně:

- každý popíše, co ovlivňovalo jeho rozhodování
- popíše nejméně 2 další způsoby, jak by mohl situaci řešit
- u jednotlivých způsobů řešení stručně popíše plusy a minusy.

Probíhá „banket“ – Žáci chodí po třídě a navzájem se seznamují se svými situacemi a způsoby řešení.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>6. Diskuse a závěr</p> <p>Probíhá diskuse na téma „Co nám pomsta přináší a co nám bere“.</p> <p>Za zvuku písničky Krysař od Daniela Landy (Audioukázka 1) každý sám za sebe napíše 1–2slovné heslo k tomuto muži – odpověď na otázky: Jak se ti krysař jeví, čeho je podle tebe symbolem? Co sis odnesl z dnešní hodiny?</p>
<p>Seznam příloh</p>	<p>Příloha A – Zprávy</p> <p>Příloha B – Německá legenda</p> <p>Příloha C – Tabulka</p> <p>Příloha D – Viktor Dyk – Krysař</p> <p>Videoukázka 1 – Loutkový film Krysař</p> <p>Audioukázka 1 – Daniel Landa Krysař</p> <p>http://www.youtube.com/watch?v=NMwUa70fwLk&feature=youtu.be</p>
<p>Autor lekce (realizátor učební jednotky), škola</p>	<p>Mgr. Ilona Sochorová Kotačková ZŠ a MŠ Dobronín Polenská 162/4, 588 12 Dobronín</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná sebereflexe učitele
(následuje po odučení učební jednotky)

Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).

Pracovní list – přehledná tabulka pro záznam.
Filmové ukázky – film je zvláštní, jiný, zábavný a zároveň upoutá.
Hudba k závěrečné reflexi.

S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.

Nechuť některých žáků číst texty, zdály se jim dlouhé.
Potřebovala bych více času. Měla jsem k dispozici asi 70 minut, takže těch 90 minut bude dostačujících.

Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).

Chtěla bych si zarezervovat dvě učební jednotky, aby lekce proběhla v pohodě.
Zkrátila bych některé texty. Nechala bych jen to podstatné.

Zpráva 1

Stomatoložka Anna Mackowiaková nezvládla svůj vztek. Když do její ordinace vkročil bývalý partner Marek Olszewski s akutní bolestí zubu, zachovala se krajně neprofesionálně. Svého nic netušícího expřítele zbavila v narkóze veškerého chrupu.

Zpráva 2

Já jsem skrytou tvář své osobnosti objevila nečekaně. Nebyla jsem v extrémní situaci jako záchránce něčího života a nestala jsem se bohužel ve svých očích kladnou postavou. Čelila jsem totiž trpkému poznání, že jsem navzdory svému vzdělání, zkušenostem a morálním zásadám cítila opravdovou radost z pomsty, respektive ze své záměrné nepoctivosti. Tedy alespoň ze začátku.

Začalo to nenápadně. V jednom sicilském letovisku se mne pokoušeli ošidit. Jen náhodou jsem přišla na to, že mají dvojí ceny, a když jsem protestovala, najednou nikdo nerozuměl anglicky. Důvěřovala jsem jim a pěkně mě to naštvalo. Pokud bude konečný účet v nepořádku, zavolám si ředitele, a když ani u něj neuspěju, nevádí. To, co napíšu na internet, si za rámeček nedají. Samotnou mě překvapilo, jak mi plánování pomsty zlepšilo náladu.

Připravená k boji jsem šla zaplatit, ale připravená argumentace mi zamrzla v ústech. K mému překvapení byla konečná částka podezřele nízká. Aha, tady! Zapomněli mi napočítat konzumaci celého jednoho dne. Za normálních okolností bych je na to upozornila, ale chtěli mě podvést, a tak jsem jim to oplatila. Tiše jsem srovnala požadovanou částku a zavelela jsem manželovi k rychlému odjezdu. To máte za to.

Vítězný pocit mi vydržel ještě pár kilometrů. Pak to přišlo. Jak je možné, že jsem je nejenže neupozornila, že se ošidili o peníze, ale ještě jsem cítila radost? Kde se ve mně vzala?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Krysař – legenda

Je rok 1284, Hameln je zcela zamořeno krysami. Do města přichází neznámý muž v pestrobarevném oděvu, který tvrdí, že je krysař. Slibuje radním řešení jejich problému s krysami a radní mu obratem na oplátku slibují tučnou odměnu. Neznámý souhlasí a zahraje na svou píšťalu. Její melodii následují krysy až do řeky Vezery (Weser), kde se utopí. Navzdory úspěchu radní poruší svůj slib a odmítají mu zaplatit za odvedenou práci. Krysař ve vzteku odchází, aby se o nějaký čas později vrátil pro svou pomstu.

Je 26. červen, všichni místní jsou v kostele a krysař se vrací, aby znovu zahrál na píšťalu. Tentokrát ale její melodii následují hamelnské děti. 130 chlapců a dívek krysaře následují z města. Zde se různé verze příběhu liší. Podle jedné krysař vlákal všechny děti do jeskyně, ze které už nikdy nikdo nevyšel. Jiná hovoří o chromém dítěti, které zůstalo pozadu a tak vše mohlo povědět dospělým z Hameln. Další, ale již ne tradiční verze tvrdí, že krysař utopil děti ve Vezere stejně jako dříve krysy nebo že děti vrátil poté, co mu radní zaplatili.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Německá předloha	Viktor Dyk (1877–1931) Krysař	Česko-německý animovaný film Krysař

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Viktor Dyk

Krysař

1. ukázka

„A vaše jméno?“

„Nejmenuji se, jsem nikdo. Jsem hůř než nikdo, jsem krysař.“

Muž, který takto mluvil, stál se vzpřímenou hlavou před vraty domu, v nichž se do soumraku běhala ženská postava. Hleděl na ni svýma temnými, pátravými očima. Byl vysoký a štíhlý, štíhlejší ještě ve svém přiléhavém sametovém kabátci a v úzkých nohavicích. Jeho ruce byly drobné a jemné jako ruce paní. Neměl při sobě ani zbraně, ani hole, ač se zdálo, že přichází z daleka, po cestách, jež vždy jisty nebyly. Svíral zato něco dlouhého a ozdobného, co budilo zvědavost ženy, s kterou hovořil. Byla to píšťala cizokrajné práce, jaké dosud neviděla.

„Krysař,“ zasmála se žena ve dveřích. „Přicházíte včas do Hameln. Není tu krysaře, zato krys je tu mnoho. Vysvětlete mi, krysaři, odkud se berou krysy? Nebývalo jich dříve, jak nám říkají. Je pravda,“ končila s úsměvem, „staří lidé míní, že svět je stále horší.“

Krysař pokrčil rameny.

„Odkud jsou, nevím. Jsou však v každém z vašich domů. Hlodají bez ustání, hlodají dole ve sklepích, hlodají tam, kde jich nevidíme. Stanou se však dotěrnými a stoupají pak výše. Připravujete hostinu, svatbu, křtiny, což já vím? Představte si, že se náhle při hostině zjeví krysy s dlouhými boltci a dlouhými kníry. Tento zjev kazí chuť, chápete přece.“

(...)

„A čím to, že jdou krysy tak slepě za vámi, krysaři?“

Krysař ukázal na píšťalu, která oživila tímto pohybem.

„Je to zvláštní nástroj,“ řekl.

Pohlédla zvědavě na mluvčího i na píšťalu. Dotkla se jí lehce.

„Píšťala,“ řekla pak pohrdavě. „Pěkná píšťala. Ale nic více než píšťala.“

Oči krysařovy zaplály podivným ohněm. Děvče ve dveřích maně ucouvlo. Větvička jasmínu v její ruce se chvěla.

„Mám zvláštní nadání vyháněti krysy,“ pokračoval krysař. „Pískám občas na ni velmi smutné písně, písně všech krajů, kterými jsem prošel. A já prošel mnoha zeměmi, slunnými i ponurými, pláněmi i horami. Má píšťala zní tak tiše. Krysy slyší a jdou. Není takového krysaře mimo mne. Povím vám něco, cizinko, která se umíte tak zvonivě smáti. Nikdy jsem nepískal plným dechem, byl to vždy tlumený zvuk. Kdybych pískal plně, ne pouze krysy šly by za mnou.“

Krysař domluvil. Oči uhasly a svěsil bezděčně ruce s píšťalou.

„Nemám odvahy,“ dodal po chvíli. „Stalo by se něco krutého.“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Viktor Dyk

Krysař

2. ukázka

Při počátku svého pobytu v městě Hammeln navštívil krysař radnici. Ukázal svou píšťalu a nabídl se, že vyvede všechny krysy z města. Krysy byly tehdy tak nestydaté, že ani radnice nešetřily, by krysa, šeredností ne nepodobná kryse při svatbě počestné panny Kateřiny se objeví, porušila kdysi důstojnost slavné a předůležité schůze konšelů města Hammeln. Byl to čin, který volal o pomstu, a obec, snad trochu bez rozmyslu, nezjistivši podrobností, smluvila s krysařem odměnu.(...)Bylo to sto rýnských.

(.....)

A krysař stále pobýval v Hammeln.

Vyháněl krysy.

Byla to událost pro Hammeln. Děti a staří provázeli ho na jeho cestách. Děti a staří divili se krysám, které šly za ním slepě do záhuby, fascinovány jeho píšťalou, sotva více slyšitelnou pro dobré a počestné občany města nežli vzdálené bzučení hmyzu.

A vlny řeky přijaly krysy a pohltily je. – Vlny řeky je přijaly a nesly do moře, do vzdáleného moře, nikdy už neporuší dobré chuti ctihodných kupců hansovního města.

Viktor Dyk

Krysař

3. ukázka

Občané města Hammeln nebyli si jisti, jak se chovati ke krysaři. Bylo jednak jisto, že vykonal městu platné služby. Bylo jisto, že jeho píšťala měla podivuhodnou moci. Naproti tomu zůstávalo něco neobjasněného a podezření vyvolávajícího. Tak na příklad nebylo jisto, kdo je krysař, ctihodné-li jeho přátelstvo a správný-li směr jeho cesty. Bylo také nejasno, jaký je pramen jeho moci na něčím tak drzým a tak šeredným, jako jsou krysy. Bylo nejasno, požehnal-li kněz krysařově píšťale, a kdyby požehnal, jaký to byl kněz.

Zde bylo příliš mnoho nejasného. Občané v Hammeln milovali věci jasně, a proto seděl krysař sám u svého stolu.

Krysař mohl to vše pozorovat, zdálo se však, že si nevšímá svého okolí.

(...)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Onoho dne umínil si krysař, že připomene konšelům jejich slovo. Ježto pak nebylo nezvyklo „U žízivého člověka“ (název hospody) jednat o věcech obchodních, nebylo by to snad příliš nepřiměřené. Nutno však vzít v úvahu, že zde běželo také o věc obecní, tudíž mimořádných zřetelů vyžadující. A lze-li upomenouti Petra či Pavla, nelze tak snadno upomínati konšela.

Ale krysař, snad že vínem rozohněn, neuvažoval mnoho o věci. Povstal a zamířil ke konšelskému stolu.

„Jsem krysař,“ pravil a uklonil se pře Froschem a Strummem. Frosch a Strumm užasli poněkud nad odvážlivostí krysařovou, ale není důstojno hlav obce, aby dávaly najevo úžas. A tak spokojili se něčím, co mohlo být kývnutím, ale docela zřejmým kývnutím nebylo, třeba občané v Hammeln jasné věci milovali.

„Jsem krysař,“ pokračoval odvážlivec, „a vykonal jsem smluvené dílo. Krysy odpluly dávno k moři, ale svých rýnských jsem dosud nedostal.“

V krčmě „U žízivého člověka“ nastalo napjaté ticho. Případ byl pozoruhodný, tak se dosud nikdo neopovážil promluvit s Froschem ani se Strummem. Každý zatajil dech, nedočkav příští chvíle.

Ale Frosch a Strumm nebyli lidé, které by bylo tak lehké zmásti.

(...)

„Především smlouva, o které mluvíte, není hotová a platná, poněvadž jedna ze stran smlouvajících se, totiž město Hammeln, ovšem že byla jistě a právoplatně označena, naproti tomu strana, které by se mělo plniti (zde se krejčí Strumm poněkud zarazil, nejsa si jist, ale povzbudiv se lokem vína, pokračova) – přesně a právoplatně uvedena není, by v městě Hammeln a okolí plně neznáma. Ježto tudíž není jasně prokázáno, jste-li osobou, které by se mělo plniti, nezbyvá než odročiti plnění až do té chvíle, kdy totožnost vaše s mužem, s kterým smlouva učiněna, jasně a právoplatně se prokáže.

(...)

„Jsem krysař,“ rozkřikl se prudce, až se zdálo přítomným, že se okna venku zachvěla. „Jsem krysař a vy poznáte, že jím jsem. Není takového krysaře a nevím, bude-li ho kdy. Vykonal jsem svůj závazek, vy však ne. Mějte se na pozoru.“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Viktor Dyk

Krysař

4. ukázka

A krysař zapískal na svou píšťalu.

Nebyl to však tenký, tlumený tón, kterým vábil myši. Zvuk zněl plně a mocně, srdce při něm prudce zabušilo, krok bezděčně se zrychlil a probouzelo se – tiše, oh, tiše! – vše, co dřímalo hluboko v nitru. Ale jak rychle tato píseň šla ze snu v život a z života v smrt! Jaké to tragické a veliké vzpětí! Jak jímavý a nezapomenutelný hlas!

Krysař pískal. (...)

Krysař vyšel na ulici. Mocně a silně zněla jeho píšťala. Kdo ji slyšel, propadl krysařovu svodu. Ustal od své práce a šel. Nedořekl slova a šel. (...)

Píšťala krysařova probouzela staré sny a staré hoře. (...)

Píšťala krysařova pudila dále. Zástup šel mlčky za ní. A ve všech těch zašlých srdcích, zubožených duších, zaprášených cestou, zkažených hříchů, ve všech těch srdcích vzbouzela se čistá jakás touha.

(...)

Píšťala krysařova hřměla a šeptal, plakala a jásala. Slibovala nepoznané rozkoše a nezkalenou radost. A všichni, kdož slyšeli, uvěřili. (...)

Lid z Hameln šel za svým chmurným a zamyšleným vůdcem, za velitelskou a mocnou písni jeho píšťaly.

Struhovala je a pudila dále. Dále, až k bráně –

Klopýtali cestou a necestou, padali, aby vstali a šli dále. Slyšeli jen krysaře a viděli jen krysaře.

A jak kráčeli, otevřela se náhle před nimi propast.

Krysař stál nad propastí, chmurnější, velebnější. Mocně a slavně zněla píšťala.

Nikdo z Hameln nezastavil se před branou. Nikdo, kromě Septa Joergena, zamyšleného nad hladinou řeky. Všichni prošli za zvuků píšťaly s důvěrným úsměvem a rozepjatou náručí: Oh země sedmihradská! Všichni prošli a mizeli bez hlesu. A chmurný a němý vůdce pískal a pískal. Dav řídil za zvuků písně krysařovy, posléze krysař osaměl nad propastí – (...)

Bylo ticho, zvláštní ticho. Píšťala padla z krysařových rukou. A jeho píšťala znamenala život. Zvuky její jako by ještě doznívaly v pádu, zvuky její vedly krysaře, jako vedly dav – „Ano,“ odpovídal krysař němé propasti. A také on hledal bránu.

Tak odešel krysař a ostatní z Hameln, není však jisto, došli-li do země sedmihradské.

